

Farina Eden

Het recept van
dromen

Vertaling Ed van Eeden

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.

Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2021 Farina Eden

Oorspronkelijke titel: *Die Seifenmanufaktur – Die Rezeptur der Träume*

Copyright Nederlandse vertaling: © 2022 HarperCollins Holland

Vertaling: Ed van Eeden

Omslagontwerp: Zero Media

Omslagbeeld: FinePic®, Munich

Zetwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 94 027 1046 5

ISBN 978 94 027 6607 3 (e-book)

NUR 302

Eerste druk juni 2022

Originele uitgave verschenen bij Piper Verlag GmbH, München 2021

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

1

Zondag 23 juli 1865

Hanna

Hanna haatte het om een grote zus te zijn. Het leek bijna wel alsof haar ouders Friedrich alleen maar op de wereld hadden gezet om haar een taak te geven. Ze was inmiddels zeventien, had het meisjeslyceum afgemaakt en begreep er niets van waarom haar ouders haar aan het begin van de hondsdagen, zoals de schoolvrije weken tijdens de grootste zomerhitte genoemd werden, lieten oppassen op haar vaak veel te dromerige broer.

Haar vader was ook niet gezwicht voor haar smeekbeden, hoewel ze hem anders met één oogopslag om haar vinger kon winden. Hanna had op deze hete zondag afgesproken met Henriëtte en Sophie. Ze wilden de heuvel af lopen om de middag door te brengen in het rivierbad bij de Tauberbrug.

‘Maar vader, waarom kan hij niet iets met zijn eigen vrienden gaan doen, in plaats van mij en mijn vriendinnen tot last te zijn?’

Hanna wist heel goed dat ze met deze uithaal haar broer trof. Friedrich was een rustige jongen. Hij werd weliswaar niet echt gemeden en had waarschijnlijk wel schoolkameraden met wie hij soms sprak, maar van echte vrienden was geen sprake.

Ze wierp een duistere blik op de dertienjarige. Hij liet zijn schouders hangen en beet op zijn onderlip.

‘Moet dat nou?’ beet Christina Grieb haar dochter toe, maar Hanna kon het niet opbrengen om de kwetsende woorden terug te nemen.

‘Je neemt je broer mee en daarmee uit!’

Door de toon van haar vader beseftte Hanna dat hij zojuist zijn

autoriteit had laten gelden, waaraan niet meer getornd kon worden. Ze kneep haar ogen tot spleetjes en keek Anton Grieb boos aan.

‘Je zult nauwelijks merken dat Friedrich er is, want hij gaat toch niet zwemmen. Hij kan op de oever gaan zitten, zijn benen in het water laten hangen, en op de terugweg neem je hem weer mee naar huis. Dat is echt niet te veel gevraagd,’ probeerde hij Hanna te kalmeren. Hij wilde zijn hand op de schouder van zijn dochter leggen, maar zij draaide zich opstandig van hem weg.

Wat wist haar vader er nou van? Haar vriendinnen zouden haar plagen vanwege haar broer. Bovendien zouden de jongens van de Latijnse school waarschijnlijk ook de eerste warme vakantiemiddag bij de rivier doorbrengen. Hoe zou het dan overkomen als zij daar verscheen met haar graatmagere broertje, die eruitzag als een tienjarige?

‘Maar wat heeft dat voor zin? Hij moet in het mannengedeelte van het rivierbad blijven, ik bij de vrouwen. Ik kan alleen maar van een afstandje op hem letten! En als hij niet het water in gaat, krijgt hij vast nog een zonnesteek. Dan kan hij niet zo goed thuisblijven!’

‘Je neemt hem mee of je gaat helemaal niet!’ maakte Christina Grieb een einde aan de discussie tussen haar dochter en haar man.

De rest van het ontbijt verliep zwijzaam en hoe meer Hanna naar het gekwetste gezicht van haar broer keek, hoe meer ze geplaagd werd door een schuldig geweten.

‘Voordat jullie je vanmiddag op het badgedoe storten, heb ik nog wel je hulp nodig. Ik weet dat het zondag is. Maar deze beslissing kan niet wachten.’ De woorden van haar vader deden haar de ruzie meteen vergeten. Ze keek hem over de tafel glunderend aan, omdat ze wist wat er zou gaan gebeuren: ze gingen zeepzieden, en in Hanna’s ogen was er geen leuker werk denkbaar.

‘Ben ik ook nodig?’ vroeg Friedrich, met een nog altijd bedrukte stem.

‘Nee, mijn jongen. Vandaag is de goede neus van je grote zus nodig.’

In de hoop dat haar moeder er zonder preek aan voorbij zou gaan dat haar vader en zij ook deze zondag weer zouden wegblijven bij de vroege mis, hielp Hanna haar snel met het afruimen van de ontbijt-tafel. Toen liep ze voorbij het brede aanrecht en opende de deur die naar de berging leidde. Even bleef ze staan en keek ze om zich heen.

De voorraadkamer was deze zomer indrukwekkend. Hanna kon vooral aan deze kamer zien hoe goed ze het momenteel hadden in vergelijking met veel andere Rothenburgers. Als kind had ze jaren meegemaakt waarin er zelfs een tekort was aan eieren en graan. Tegenwoordig barstte de kamer uit zijn voegen. Er hingen gerookte zoute haringen aan het plafond, het graanvat zat nog voor een kwart vol en zou met de nieuwe oogst volledig worden aangevuld. Boven het botervat hingen stampvolle kwarkzakken en haar moeder had dit jaar zelfs de kleine honington gevuld. Er waren eieren, groenten, ingelegde kool, gedroogde kruiden, gerookte ham en een halfvol vat reuzel.

Hanna kon het ook deze keer niet laten. Ze deed het kleine honingvat open, stak haar wijsvinger in de gouden vloeistof en likte die vervolgens genietend af. Ze wist dat Friedrich en haar vader hetzelfde deden als ze de voorraadkamer binnenkwamen, en dat daar, ondanks het gemopper van haar moeder, geen verandering in zou komen totdat de honing op was.

Een smalle verbindingsdeur aan het einde van de voorraadkamer leidde naar het voorste gedeelte van het huis, dat bestond uit de ziederij en de verkoopruimte. Links naast de deur hingen haar schorten. Hanna pakte er een en gaf haar vader, die haar was gevolgd, het zijne. Samen liepen ze naar de open vuurkorf, die zich rechts van de deur bevond en waarboven een kegelvormige koperen zeepziedketel hing.

Hanna had al vaak geprobeerd haar vader over te halen om eindelijk ijzeren ketels te kopen, omdat die beter geschikt waren voor grotere hoeveelheden zeep. Maar Anton Grieb had dat weggewuifd

en uitgelegd dat de huidige hoeveelheid meer dan voldoende was om het gezin te voeden en hun een grotendeels zorgeloos leven te geven.

Aan de andere kant van de werkruimte stond het afkoelrek. Die was gemaakt van hout, werd bij elkaar gehouden door grote schroeven en was afgestroken met kalkmortel, zodat de gestolde zeep ervanaf gehaald kon worden. Ook op het gebied van koeling weigerde haar vader hardnekkig een modernere installatie te overwegen. Er bestonden inmiddels allang ijzeren koelrekken, die minder snel sleten en ervoor zorgden dat het koelproces sneller ging.

‘De basiszeep is klaar,’ legde haar vader uit, wijzend naar een kleinere, platte bak, die midden in de hal op de grote werktafel stond.

‘Welke methode?’ vroeg Hanna, die wist dat het er nu om ging dat de geurstof op zo’n manier in de half afgewerkte massa werd opgenomen dat die niet verdampte.

‘Omsmelten. Voor de eerste reuktest zou platstampen te tijdrovend zijn.’

Hanna pakte de bak van de tafel, maakte de afgekoelde zeepmassa erin los en deed die in de ketel, waar die door de hitte weer vloeibaar werd.

‘En waar heb je nu mijn neus voor nodig, vader?’ vroeg ze, terwijl ze zachtjes in de brij roerde.

In plaats van te antwoorden draaide Anton het deksel van een glazen pot en hield die voor het gezicht van zijn dochter. ‘En?’ vroeg hij.

‘Pepermuntolie.’

‘Precies. Wat denk je ervan?’ Hij pakte het roerhout van haar over en roerde opvallend rustig in de ketel. Hanna wist heel goed dat hij alleen maar deed alsof hij kalm was. Telkens als hij iets nieuws uitprobeerde, wachtte hij haar oordeel af. Dat kon hem aanmoedigen, maar hem ook van een al te gedurfd recept weerhouden.

Hanna nam de tijd, pakte nog een keer de glazen pot en rook eraan.

‘Ik vind het idee geweldig!’ zei ze uiteindelijk, en Anton liet opgelucht zijn hoog opgetrokken schouders zakken.

‘Wat vind je ervan om fijngehakte bladeren aan de zeep toe te voegen? De groene kleur van de munt zou beslist een blikvanger zijn voor onze klanten. Denk je maar eens in,’ riep ze enthousiast, ‘een hete zomer, en dan een toiletzeep die niet alleen verfrissend ruikt, maar zelfs een gevoel van koelte op de huid achterlaat. Dat zouden we kunnen aanprijzen als dé zomerzeep bij uitstek! Misschien zijn apothekers en kappers wel bereid om gratis monsters aan hun klanten uit te delen. Ik ben er zeker van dat de nieuwe zeep een succes wordt.’

Ze klapte opgewonden in haar handen en straalde.

‘Niet meteen weer overdrijven, lieverd,’ temperde hij haar enthousiasme. ‘Een groene zeep kan klanten ook afschrikken. We houden het bij pepermuntolie.’

Hanna liet haar schouders hangen en zuchtte. Ze kende haar vader. Haar oordeel was belangrijk voor hem, maar hij zou het nooit toelaten dat er innovaties in de zeepziederij werden doorgevoerd die uit haar ideeën waren voortgekomen. Want zij was immers Friedrich niet. Als die op dit moment de toevoeging van muntblaadjes had voorgesteld, zou haar vader er in ieder geval over hebben nagedacht.

Zwijgend voegde ze het zuiveringszout toe, dat nodig was voor een stevige consistentie van de zeep. Ze hield van de intimiteit die op momenten als deze heerste tussen haar vader en haar. De handvatten hadden bijna iets geruststellends voor haar. Het kwam regelmatig voor dat ze zo in hun werk verdiept waren dat haar moeder hen na uren uit de werkplaats moest halen, omdat ze de tijd vergaten.

En dan waren er ook nog creatieve en spannende dagen die wel wat leken op vandaag, namelijk als ze een nieuw recept uitprobeerden. Er was iets magisch aan die uren waarin het werk ofwel met succes werd bekroond, ofwel eindigde in wanhopig gelach, omdat het mengsel een mislukking bleek te zijn, net goed genoeg om te worden gebruikt als huishoudelijke schuurzeep. Juist die variatie was er reden van dat Hanna zichzelf in de toekomst nergens anders zag dan in haar eigen zeepziederij.

Ze deden de taaie massa in zeepvormen, dekten die af en plaatsten ze in de voorraadkamer om ze te laten rusten. Kleinere hoeveelheden, zoals de zojuist gemaakte pepermuntzeep, hadden de volgende dag al een boterachtige consistentie. Dan kon de zeep in stukken worden gesneden, waarna die nog enige tijd te drogen moesten worden gelegd voordat ze konden worden verkocht.

‘Ik geloof dat uw nieuwe zomerzeep een groot succes zal worden. En als niemand anders de zeep wil, zal ik hem gebruiken.’

Hanna zag de stralende ogen van haar vader en omhelsde hem onbeholpen. Ze had hem maar al te graag gevraagd hoe hij na een dag als deze nog steeds van mening kon zijn dat zij, als vrouw, niet in de zeepziederij thuishoorde. Want het was toch volkomen duidelijk dat ze nergens anders beter op haar plaats was.

Ze schoof de weemoedige gedachte opzij en verbood zichzelf elke opmerking in die richting te maken, want dat zou onvermijdelijk een einde maken aan het speciale moment tussen hen. Hanna maakte zich los uit de omhelzing van haar vader, deed haar schort af en liep terug naar de voorraadkamer. In de deuropening draaide ze zich om.

‘Honing?’ vroeg ze, vrolijk grijnzend. Haar vader knikte en volgde haar.

Toen Hanna de werkplaats rond het middaguur verliet, danste Friedrich opgewonden om haar heen. Haar woede op hem en om het feit dat ze hem moest meenemen naar het rivierbad was inmiddels vervlogen. Ze glimlachte scheef naar hem, wierp hem een verzoenend ‘jij zenuwpees’ naar zijn hoofd en liep naar de deur. Omdat Friedrich niet van zijn plek kwam, draaide ze zich nog een keer om. ‘Dacht je nou echt dat ik je badtas ga inpakken? Kom op!’

Terwijl ze naar buiten liep, hoorde ze dat haar moeder zich bij haar vader beklagde over haar gedrag en hem ervan beschuldigde veel te zachtaardig om te gaan met de grillen van zijn dochter.

‘Laat haar nou, Christina. Ze is toch allang weer gekalmeerd.’

‘Maar dan nog. Haar opmerking heeft Friedrich erg gekwetst.’

Hanna rolde met haar ogen. Natuurlijk kon haar moeder het ook deze keer niet laten rusten. De ruzie van die ochtend was allang vergeten, maar zij moest er weer over beginnen. Op de trap liet Hanna haar hakken expres stevig neerkomen, goed wetend dat het holle geluid van haar stampende voeten haar moeder ergerde. In haar kamer gooide ze de deur achter zich dicht en ze trok haar kleine reistas uit de kast. Vervolgens haalde ze een badjurk, een badmuts en badkousen uit de commode en deed alles bij elkaar met een grote handdoek in haar tas.

Dankzij haar vader kon ze haar hoofd min of meer boven water houden. Na de opening van het rivierbad was hij er niet van te weerhouden geweest om haar te laten zien hoe ze zich in het water moest voortbewegen – een kunst die hij als gepassioneerd visser ook zelf beheerste.

Toch was Hanna er nog helemaal niet zeker van of ze zich wel in het water zou wagen. Ze wilde zich niet belachelijk maken voor de jonge jongens. Want als de badjurk eenmaal helemaal nat was, kleefde die aan de huid en onthulde daardoor meer dan ze bereid was te laten zien.

Rond kwart over twee verliet ze die middag met haar broer het huis. Ze liepen de Georgengasse uit, sloegen de Schmiedgasse in, gingen langs de Marktplatz en het Plönlein, en vervolgens door de Kobolzeller Steige naar het Tauberdal.

Henriëtte en Sophie stonden al op haar te wachten bij de ingang van het rivierbad. Sinds Sophie drie jaar tevoren haar ouders en huis verloren had bij een vreselijke brand, waren de meisjes bijna altijd samen te vinden. Henriëttes vader, Christian Hartmann, had na het ongeluk direct gereageerd en het vijftienjarige weesmeisje onzelfzuchtig en permanent een thuis aangeboden. Intussen woonde Sophie met Henriëtte en haar oudere broer Theo onder het dak van de Hartmanns, alsof het nooit anders geweest was.

Toen Hanna en Friedrich bij de meisjes aankwamen, probeerde Sophie goedgehumeurd over te komen. Maar Henriëtte maakte er geen geheim van dat ze allesbehalve blij was met Hanna's metgezel. 'Moet dat echt?' vroeg ze boos en ze duwde haar rode krullen uit haar gezicht. Toch had ze daarbij wel het fatsoen om haar stem te dempen, zodat Friedrich haar niet hoorde.

'Het kon niet anders. En wat maakt het uit? Hij blijft aan zijn kant en wij aan de onze. Hij zal je niet in de weg zitten.' Hanna had luider gesproken dan haar bedoeling was. Het was heel iets anders geweest toen ze haar broer liet weten dat ze last van hem had. Want zij waren broer en zus. Maar Henriëtte had dat recht niet en Hanna zou het onder geen beding toestaan dat het gepraat van haar vaak ongevoelige vriendin haar broer kwetste.

'Het is al goed.' Henriëtte hief geruststellend haar handen op, woelde Friedrichs haar verzoenend door elkaar en gaf Hanna een arm. 'De dag wordt vast fantastisch, en niets zal onze stemming vandaag bederven, toch?'

2

Zondag 23 juli 1865, middag

Hanna

De drie vriendinnen zochten een plek op van waaraf ze een prachtig uitzicht hadden op de dubbele brug over de rivier de Tauber.

Hanna keek door een spleetje in het houten hek om zich ervan te vergewissen dat haar broer een plekje had gevonden aan de manenkant van het bad. Daarna kleedden zij en haar vriendinnen zich om in een van de drie kleedhokjes, legden vervolgens hun handdoek onder een boom en gingen zitten.

Henriëtte trok het gesprek naar zich toe, en zoals zo vaak de laatste tijd ging het over Louis Schmieger, de zoon van de wondarts uit Rothenburg. Hanna begreep maar al te goed waarom haar vriendin hem aantrekkelijk vond. Hij was lang en sterk, kwam uit een rijke familie en gold als een knappe kop die, zoals haar vader ooit vol overtuiging gezegd had, het beslist nog ver ging schoppen. Om al die eigenschappen gaf Hanna heel weinig. Zij vond het gewoon prettig hoe hij naar haar keek als ze elkaar ontmoetten.

Maar zo langzamerhand kon ze de lofzangen van haar vriendin niet meer uitstaan. ‘Ik ga proberen hoe koud het water is,’ zei ze, waarna ze opstond en naar de oever liep.

Sophie ging meteen achter haar aan. ‘Wie van ons tweeën vertelt het haar?’ vroeg ze, toen Henriëtte buiten gehoorsafstand was.

‘Waar heb je het over?’

‘Over het feit dat haar grote liefde Louis alleen oog heeft voor jou en totaal niet geïnteresseerd is in onze lieve Henriëtte.’

‘Wees nou toch stil!’ Hanna draaide zich om, maar Henriëtte was

nog bezig haar badjurk een beetje over haar schouder te trekken. Waarschijnlijk hoopte ze dat Louis haar blote schouder zou opmerken.

‘Is dat de nieuwste test van moed?’ Sophie wees naar de brug. Hanna’s blik volgde haar vinger en ze sloeg haar hand voor haar mond. De jongens – met vooraan Louis en zijn vriend Theodor, Henriëtte’s oudere broer – hadden een touw aan de brug bevestigd, waaraan de een na de ander nu heen en weer zwaaide, om vervolgens met veel bombarie in de rivier te duiken.

‘Zijn ze soms levensmoe?’ riep Hanna, zowel ontsteld als gefascineerd.

Henriëtte kwam achter hen staan, slaakte een scherpe kreet en deed alsof ze haar evenwicht verloor op een glibberige steen. De manier waarop ze meteen omhoogkeek om te controleren of haar kreet door de juiste mensen was gehoord, liet Hanna en Sophie tegelijkertijd glimlachen. Natuurlijk bereikte ze haar doel. De jongens, die net bezig waren om uit te vechten wie de volgende kandidaat aan het touw zou worden, keken op en begonnen wild te gebaren.

Uiteindelijk was het Louis die zegevierde en het touw vastpakte. Voordat hij heen en weer begon te slingeren, zwaaide hij uitbundig in de richting van de meisjes, een gebaar dat Henriëtte vanzelfsprekend op zichzelf betrok.

Hanna hield haar adem in en had bijna haar vlakke hand tegen haar voorhoofd gezet, omdat het zonlicht haar verblindde. Op het laatste moment besepte ze dat dit nou precies de aandacht zou zijn waar Louis om vroeg. De hoogte die hij inmiddels aan het touw bereikte, maakte Hanna duizelig, en nog voordat ze ook maar kon bedenken dat hij het maar beter moest loslaten, liet hij zich met een knappe salto in het water vallen.

Toen hij weer bovenkwam, richtte hij zijn blik onmiddellijk op Hanna, maar in tegenstelling tot Henriëtte, die enthousiast klapte, wendde ze zich af. Het was dwaas om zulk gevaarlijk gedrag te belonen met enthousiasme of applaus, zelfs al bewonderde ze hem

natuurlijk om die gewaagde sprong. Maar dat moest ze hem nu juist niet aan zijn neus hangen.

‘Dat was echt roekeloos.’ Hanna liep terug naar haar handdoek en ging zitten. Ze zou die dag niet verder het water in gaan dan tot aan haar knieën. Omdat de jongens hadden besloten om onder de brug te blijven en niet in hun badgedeelte, zouden ze een veel te goed zicht hebben op de meisjes. In plaats daarvan deed Hanna alsof het haar niet interesseerde en wierp ze slechts af en toe een verstolen blik in de richting van de brug.

Henriëtte deed vanzelfsprekend precies het tegenovergestelde. Luid juichend en proestend vanwege het koude water waadde ze de rivier in. Daarbij zorgde ze er nauwgezet voor dat haar rode krullen, die ze bijna kunstig onder haar badmuts uit liet komen, niet nat werden.

Hanna moest in de schaduw even zijn weggedommeld, want toen Sophie haar aanstootte, schrok ze wakker.

‘Is dat niet Friedrich?’

Binnen enkele seconden was Hanna klaarwakker en keek ze met toegeknepen ogen naar de brug. Sophie had gelijk. Op dat moment stond haar broer tussen alle jongens op de zijoevers onder de brug en schudde keer op keer zijn hoofd, terwijl de jongens lachend hun hoofd in de nek gooiden. Het kostte Hanna slechts een moment om te begrijpen wat er aan de hand was. Haar hart begon te bonzen, ze stapte naar de oever en begon te schreeuwen en te zwaaien.

‘Niet doen! Laat hem met rust!’

Ze schrok van de geluidsterkte van haar eigen stem. Als antwoord grijnsde Louis zorgeloos, drukte het touw in de hand van haar broer en gaf hem een duw.

Hanna's gedachten tuimelden over elkaar. Anders dan zichzelf had Friedrich nooit leren zwemmen. Als haar vader hem had meegenomen om te vissen, was hij na afloop altijd gefrustreerd thuisgekomen en beklagde hij zich erover dat de jongen veel te angstig was. Tot dan

toe had Friedrich zich nog nooit verder dan kniediep in het water gewaagd. Maar nu hadden de oudere jongens hem aangezet tot deze test van zijn moed, of ze lieten hem geen andere keuze.

In tegenstelling tot de zelfingenomen lachende jongens wist Hanna precies hoe gevaarlijk deze situatie was voor haar broer. Hij was een angsthaas en raakte snel in paniek. Hij kon niet zwemmen en onder de brug waarschijnlijk ook niet staan, want hij was een goede twee hoofden kleiner dan alle anderen om hem heen.

Zonder na te denken rende Hanna het water in. De kou benam haar even de adem en haar kleren wogen meteen tonnen. Maar ze kon gaan staan en liep met haar armen roeiend tegen de stroming in naar haar broer.

Ze riep uit alle macht: ‘Niet doen, Friedrich!’

Maar haar geschreeuw ging verloren in het gemene en ophitsende geschreeuw van de jongens. Ze had het gevoel dat iemand de tijd had stilgezet. Ze zag hoe Friedrich het touw losliet en in de rivier stortte.

Paniek sloeg om haar hart en ze begon haastig te zwemmen. Ze staaarde naar de plek waar Friedrich onder water gegaan was. Waarom dook hij niet weer op? Hij hoefde toch alleen maar met zijn armen te roeien! Ze merkte dat het onder de brug plotseling stil werd. Toen sprong Louis in het water.

Hanna stopte en zocht het water af. Een arm van haar broer dook op en een fractie van een seconde later ook zijn hoofd. Ze wilde al opgelucht ademhalen, maar het volgende moment zonk hij weer weg.

Hanna bad. Ze zwom voor zijn leven en bad. Toen ze de plaats bereikte waar het hoofd van haar broer voor het laatst was verschenen, dook ze en gleed met wijd open ogen door het water. Ze kwam boven, haalde adem, dook weer onder en zocht. De zware badjurk hinderde haar, maar ze mocht nu niet opgeven. Ze draaide zich een keer om haar as, toen zag ze hem. Hij hing in het water alsof hij sliep, zijn ogen waren gesloten en hij dreef met de stroming mee. Hanna

greep zijn arm en trok hem naar het wateroppervlak. Maar hij was zwaar. Te zwaar voor haar om hem en zichzelf in deze natte kleren aan land te kunnen brengen.

Ze greep hem vast, probeerde zijn hoofd boven water te houden en ging daarbij zelf kopje-onder. Ze verslikte zich, sloeg om zich heen, waardoor hij weer naar beneden gleed. Op dat moment wist ze dat ze haar broertje niet zou kunnen redden zonder zelf om te komen. Ze sloot haar ogen en werd heel rustig.

Toen voelde ze plotseling dat iemand aan haar broer trok. Louis had hen bereikt. Hij greep Friedrich vast en trok hem achter zich aan, terwijl Hanna haar laatste krachten verzamelde. De oever aan de andere kant van het rivierbad was dichterbij, dus zwom ze een paar slagen en sleepte ze zich aan land.

Louis legde Friedrich neer in het gras en Hanna zag dat hij hem eerst voorzichtig door elkaar schudde, en daarna harder. Op handen en voeten kroop ze naar hem toe. Ze greep hem bij de schouders, trok hem omhoog en schudde hem vertwijfeld door elkaar. ‘Alstublieft! Alstublieft!’ smeekte ze bevend.

Toen spuugde Friedrich eindelijk het water uit dat hij had ingeslikt, en hoestte. Hanna trok hem tegen zich aan en wiegde hem heen en weer, alsof hij een baby was. Pas op dat moment beseftte ze dat het niet het water uit haar haren was dat over haar wangen liep, maar dat ze huilde. Steeds weer mompelde ze de naam van haar broer, veegde zijn natte haren uit zijn gezicht en kustte hem op de wangen.

‘Wat dacht je nou toch?’ vroeg ze en ze kustte hem nog een keer en nam zich beslist voor om hem geen enkel verwijt te maken.

Hij was uitgeput. Hij leek verward. Maar hij leefde.

‘Blijf waar je bent. Ik haal het rijtuig van mijn vader en breng jullie naar huis.’

Hanna schrok. Ze was Louis helemaal vergeten. Hij stormde weg, zodat ze niet de kans kreeg om haar woede de vrije loop te laten. Hoe had hij gewaagd dat te doen? Hij en die domme jongens had-

den haar vandaag op een haar na haar broer ontnomen – als geintje en voor de lol!

‘Je mag me wel weer loslaten,’ rukte Friedrich haar uit haar door woede vertroebelde gedachten.

‘Hoe gaat het met je?’

‘Het gaat wel weer. Een beetje bibberig misschien.’

‘Blijf gewoon liggen. We wachten op Louis. Dan gaan we naar huis en jij gaat niet meer het water in totdat vader je heeft leren zwemmen.’

‘Ik geloof niet dat ik ooit nog in de buurt van de rivier wil komen.’

‘Dat had je eerder moeten beslissen! Je zien hoe snel het kan gaan. Je wilde het helemaal niet, en toch dreef je uiteindelijk levenloos in het water. Wie zegt dat je nooit meer van een wal af glijdt? Jij gaat leren zwemmen, geen tegenspraak!’

Hanna’s stem brak en weer kwamen haar tranen. Wat zou er wel niet van haar ouders geworden zijn als ze hun vandaag in plaats van over een mooie baddag had moeten vertellen over de dood van haar broer? Ondanks de hoge temperatuur kreeg ze kippenvel op haar armen en in haar nek, en ze trok rillend haar schouders op.

Friedrich maakte haar ineens opmerkzaam op de wild zwaaiende mensen op de andere oever. Het hele rivierbad moest het tafereel in het water hebben gezien. Alle mensen, zonder uitzondering, stonden aan weerszijden van het houten scheidingshek bij het water en staarden naar hen.

‘We moeten ze een teken geven,’ mompelde ze, waarna ze terugzwaaide en Friedrich vroeg hetzelfde te doen. Toen hij voorzichtig zijn arm opstak, brak er aan de andere kant van de rivier blij gebrul los en klaptten de mensen.

Hanna zakte op dat moment in elkaar en had het gevoel dat iemand met een steen op haar schedel had geslagen. Oneindige vermoeidheid kroop door haar ledematen en ze kreeg een razende hoofdpijn. Hier in het gras, helemaal doorweekt en vies, besloot ze voortaan zielsveel van haar broer te houden. Ze wilde nooit meer ruzie met hem maken, ze

wilde hem nooit meer het gevoel geven dat hij niet gewenst was. Ze begreep dat haar wereld zonder deze jongen niet meer dezelfde zou zijn. 'Ik houd heel veel van je, Friedrich,' zei ze zachtjes en ze slikte. 'Vergeef me alsjeblieft dat ik zo vaak zo vreselijk tegen je ben geweest.'

Hij knikte en glimlachte scheef. 'Al goed,' zei hij neerbuigend. 'Al moest ik bijna verdrinken voordat je dat eindelijk beseft.'

Hanna lachte zachtjes. Het was haar nooit opgevallen dat Friedrich gevoel voor humor had.

Aan de overkant van het rivierbad waren de mensen intussen weer gekalmeerd en vermaakten ze zich op het land of in het water. De tijd verstreek en Hanna begon zich net af te vragen of Louis haar niet gewoon vergeten was en hoe ze haar uitgeputte broer naar huis moest brengen als de zoon van de wondarts niet kwam opdagen.

Gesnuif en het getrappel van hoeven rukten haar uiteindelijk uit haar bezorgde gedachten. Ze stond op en keek omhoog naar de brug. Louis was inderdaad gekomen, en hij was niet alleen. Naast hem op de bok van de koets, met de teugels stevig in zijn hand, zat zijn vader, Konstantin Schmieger, de wondarts van Rothenburg.

'Kun je opstaan?' vroeg Hanna aan haar broer.

Hij knikte en ze trok hem overeind.

'Wacht!' Dokter Schmieger sprong van de koets en liep gehaast naar hen toe. 'Mijn zoon heeft me uitgelegd wat er gebeurd is,' perste hij er tussen zijn tanden uit.

Hanna keek heen en weer van hem naar Louis. Het was goed te zien dat de man ongeremd kwaad was op zijn zoon. Alsof hij haar gedachten raadde, verklaarde hij: 'Het halsbrekende gedrag van mijn zoon zal beslist een nasleep hebben.' Hij keerde zich naar Friedrich en zijn stem kreeg onmiddellijk een warme en geruststellende klank. 'Nu gaan we eerst maar eens voor jou zorgen, jongeman.'

De dokter onderzocht Louis en gaf toen kortaf het bevel: 'Mijn tas, de deken en de kleren!'

Louis knikte, klom weer op het rijtuig en haalde een tas onder de zitting vandaan. Hij haalde er een stapeltje kleren uit en legde die naast zijn vader neer.

‘Ik heb het helemaal niet koud,’ zei Friedrich zacht.

De dokter liet zich niet van de wijs brengen. ‘Het kan zo zijn dat je het niet voelt, maar je lippen zijn nog steeds blauw en je trilt, jongen. Je hebt warmte en rust nodig.’

Hij trok hem zijn natte badkleding uit en deed hem een hemd en een broek aan. Die waren waarschijnlijk van zijn zoon, want voor Friedrich waren ze veel te groot. Vervolgens sloeg hij de deken om hem heen en manoeuvreerde hem met hulp van Louis op de koets. Voordat hij zelf op de bok klom, nam hij Hanna apart.

‘Uw broer heeft rust nodig, juffrouw Grieb. En hij mag de eerste nacht niet alleen blijven, dus er moet bij hem gewaakt worden. Er is het zeer zeldzame fenomeen van de tweede verdrinking. Friedrich kan kortademig worden, mogelijk moet hij braken en in het ergste geval... Nou ja, dat gaat niet gebeuren, maar het zou wel beter zijn als er iemand bij hem is.’

Hanna luisterde goed naar de dokter. ‘Ik zal hem geen seconde uit het oog verliezen, dat beloof ik. Ik ben u oneindig dankbaar dat u zo goed voor mijn broer zorgt.’

‘Dit is het minste wat ik kan doen na alles wat mijn zoon heeft aangericht.’

Hanna zag aan de blik van Louis de hij zijn vader gehoord had. De jongeman beet op zijn onderlip en keek beschaamd opzij. Op dat moment had Hanna medelijden met hem.

‘Het is toch allemaal goed afgelopen,’ wierp ze tegen. ‘Overigens alleen doordat Louis meteen zag dat het een noodtoestand was. Hij is zonder aarzelen in het water gesprongen en heeft Friedrich gered. Ik heb alles geprobeerd, maar met mijn natte kleren was het mij nooit gelukt zonder dat ik zelf verdronken was.’

Ze meende te zien dat het gezicht van de dokter een fractie van

een seconde opklaarde. Toen rechte hij zijn rug en schudde zijn hoofd. Hanna wist dat hij zijn zoon ondanks dit nieuws nog niet had vergeven.

‘Kom nu maar, juffrouw Grieb. Ik breng u en uw broer naar huis.’

De rijtocht van het rivierbad naar Georgengasse 5, waar de zeepziederij van de Griebs gevestigd was, verliep zwijgzaam. Nog maar een uur geleden was Hanna zo overstuur geweest dat ze het liefst tegen Louis had willen schreeuwen. Maar nu was haar woede vervlogen en was ze ervan overtuigd dat de jongeman een onweersbui wachtte waarbij haar tirade in het niet zou vallen. Bovendien was ze zich ervan bewust geworden dat Friedrich zonder Louis niet meer in leven zou zijn. Natuurlijk, de zoon van de dokter had haar broer eerst overmoedig het water in geduwd. Desondanks had hij die fout meer dan alleen maar goedge maakt. Hij had Friedrichs leven gered – een feit dat Hanna zeker niet zou vergeten.